

Johan Wolfgang Goethe

POHÁDKA O ZELENÉM HADU A KRÁSNÉ LILII

U veliké řeky, jež silným deštěm rozvodněna vystoupila z břehů, ležel ve své chatrči starý převozník znavený námahou dne a spal. Probuzen kol půlnoci hlučnými hlasy, zaslechl, že se nějací cestující chtějí dát převézt. Vystoupil tedy ze dveří a uviděl dvě veliké bludičky, jak se vznášejí nad uvázaným člunem. Bludičky začaly na převozníka velmi naléhat, že mají tuze naspěch, a že si přejí být už na druhém břehu. Stařec tedy nemeškal, odrazil člun od břehu a s navykou zručností se vydal napříč proudem, zatímco tiito cizinci na sebe syčeli jakousi neznámou, ale velmi hbitou řečí. Chvillemi vyprskli smíchy a poskakující sem a tam, byli hned na okrajích, hned na lavičkách, hned na dně člunu.

„Člun se kymácí!“ zvolal staroch.

„Budete-li tak nepokojná, může se převrhnout. Sedněte si, světélka!“

Světélka se však nad starochovou výstrahou hlučně rozesmála, posmívala se mu a byla ještě neklidnější než dřívě. Snášel tedy jejich nezpůsoby trpělivě a brzy přirazil ke druhému břehu.

„Tu máte za svou námahu!“ volali cestující, a jak sebou zatřepali, napadalo do vlhkého člunu mnoho lesklých zlaťáků.

„Nebesa, co to děláte!“ zvolal stařec. „Vždyť mne přivedete do nejhroznějšího neštěstí! Kdyby jediný zlaťák padl do vody, proud, který tohoto kovu nestrpí, by se vzemdul děsnými vlnami, a smetl by loďku i mne! A kdo ví, jak by se potom vedlo vám. Vezměte si své mince zpět!“

„Z toho co jsme vytřepaly, již nic nemůžeme vzít nazpět!“ odvětila světélka.

„Tak to mi navíc působíte jen námahu,“ řekl stařec, sehnul se a sbíral zlaťáky do čepice, „že je musím posbírat, donést na zem a zakopat.“

Když bludičky vyskočily ze člunu, stařec zvolal: „Kde je moje mzda?“

„Kdo nebere zlato, ať pracuje zadarmo!“ odpověděly bludičky.

„Vězte, že je mi možné zaplatit jen plody země!“

„Plody země? Pohrdáme jimi a nikdy jsme jich nepožily.“

„A přece vás nemohu propustit, dokud mi neslibíte, že mi přinesete tři zelné hlávky, tři artyčoky a tři velké cibule.“

Světélka chtěla rozpustile upláchnout, jenže cítila, že jsou nevysvětlitelným způsobem poutána k zemi. Byl to nejnepříjemnější pocit, jakého kdy zakusila. Teprve když slíbila, že starcově žádosti vyhoví příště, propustil je a odrazil od břehu. Byl již hodně vzdálen, když za ním bludičky volaly:

„Starouši, slyšte starouši! Zapomněli jsme to nejdůležitější!“

Ale stařec byl už pryč a neslyšel je. Dal se na téže straně řeky unášet po proudu dolů, kde chtěl ve skalnaté krajině nebezpečné zlato zahrabat tam, kam nemohla voda nikdy dosáhnout. Tam také našel mezi vysokými skalisky strašnou roklí, do níž zlato nasypal a vyplul nazpět ke své chatrči...

V roklině se zdržoval krásný zelený had, jenž byl zvukem padajících mincí probuzen ze spánku. Jakmile spatřil zářící penízky, s velkou lačností je ihned pohltil a důsledně dohledal mince, které se zakutály do křoví a do skalních štěrbin. Sotva je všechny spolýkal, pocítil s rozkoší, jak se v jeho útrokách zlato tává, jak se rozplývá po celém jeho těle, a k veliké své radosti pozoroval, že se stal průhledným, a že svítí.

Ač byl již delší čas na tuto možnost připraven, obával se nyní, že světlo dlouho nevydrží. A tak ho zvědavost a přání zajistit se pro budoucnost vyhnaly ze skály, aby vyzkoumal, kdo tam asi to překrásné zlato nasypal. Čím víc bylo bylin a křovin, jimiž se plazil, tím víc mu bylo milejší obdivovat sám sebe a své půvabné světlo, které všude šíří svěží zelení všemožného listí smaragdového jasu a nádhernou září všelikých květů. Darmo se však plazil osamělou pustinou, nikde nikoho nenašel. Tím víc však vzrostla jeho naděje, když dospěl k rovině a v dáli zpozoroval jakousi září, podobnou své vlastní.

„Konečně nalézám něco sobě rovného!“ zvolal a spěchal tím směrem, aniž dbal na to, že musí lézt močálem a rákosím. Ač uvykl životu na suchých lučinách, v roklinách vysokých skal, ač s oblibou požíval jen kořeny bylin a žízeň zaháněl jen svěží rosou a čerstvou pramenitou vodou, přece byl nyní ochoten podniknout vše, co ukládá nutnost pro zlato, jež mu bylo tak milé, a také pro naději na nádherné světlo.

Velmi unaven dospěl konečně k bažině, kde se sem a tam mihotaly obě naše bludičky. Mžikem byl u nich, pozdravil je a radoval se, že našel tak sympatické příbuzné. Světélka začala kolem hada obíhat, přeskakovala ho a smála se svým příznačným způsobem.

„Pane strýče!“ pravila.

„Třebaže pocházíte z linie vodorovné, nám to nevádí. Příbuzní jsme ovšem jen ze strany jasu. Jen se podívejte, jak nám pánům z kolmé linie, sluší tato štíhlá délka.“

Tu se oba plameny, jak jen mohly, vytáhly, obětující celou svoji šířku na délku.

„Jen nám to, milý příteli, nemějte za zlé, vždyť která rodina se něčím takovým může pochlubit? Od té doby, co bludičky vůbec jsou, žádná z nich nikdy neseděla ani neležela!“

Hadovi nebylo ve společnosti těchto příbuzných příliš milo. Ač zvedal hlavu sebevš, přece cítil, že jí musí opět sehnout k zemi, má-li se dostat z místa. A také, zatímco před chvílí se v temném háji sám sobě neobyčejně líbil, nyní měl pocit, že mu v přítomnosti těchto strýčků každým okamžikem lesku ubývá. Ba obával se, že nakonec zhasne docela. V rozpacích si tedy pospíšil s otázkou, zda by mu snad pánové nemohli říci, od koho pochází to lesklé zlato, které před chvílí napadalo do skalní rokle, neboť se domnívá, že je to zlatý déšť, jenž padá přímo z nebe. Bludičky se zasmály, zatřásly sebou a rázem kolem nich skákalo množství zlatáků. Had se po zlatácích lačně vrhl.

„Přejeme Vám dobré chutnání, strýče!“ pravili způsobně oba pánové.

„Můžeme Vám posloužit větším množstvím.“ a ještě se několikrát velmi hbitě zatřepali, takže had nestačil polykat drahocenný pokrm. Jeho záře vůčihledně vzrůstala, nyní již svítil skutečně nádherně. Bludičky však značně zhubly a velmi se zmenšily, aniž by je to ovšem sebe méně vyvedlo z dobré míry.

„Jsem vám na věky zavázán,“ řekl had, když po bohaté hostině popadl trochu dechu.

„Žádejte ode mne, co jen chcete; rád vykonám vše, nač mé síly stačí!“

„Dobře tedy!“ zvolaly bludičky. „Pověz nám, kde bydlí krásná Lilie. Doved' nás, jak jen můžeš nejrychleji, k paláci a k zahradě krásné Lilie. Zmíráme dychtivostí, abychom se jí mohli vrhnout k nohám.“

„Takovou službu,“ hluboce povzdechl had, „vám nemohu prokázat ihned. Krásná Lilie bydlí bohužel tam za vodou.“

„Tam za vodou?! A my jsme se dali této bouřlivé noci převést sem! Ach, jak ukrutná je řeka, která nás nyní dělí! Nebylo by snad možno dovolat se znovu starce?“

„Marně byste se namáhali,“ odvětil had, „neboť kdybyste ho i zastihli na tomto břehu, nepřijal by vás. Smí převést každého sem na tento břeh, nikoho však tam na onen.“

„No to jsme si dali! Což není jiná možnost, jak se dostat přes vodu?“

„Je jich několik, jenže ne v tomto okamžiku. Sám mohu pány přepravit, ale až o polednách.“

„To je ovšem doba, kdy neradi cestujeme!“

„Tak můžete přejít za večera na obrově stínu.“

„Jak se to dělá?“

„Veliký obr, který bydlí nedaleko odtud, svým tělem nic nezmuže. Jeho ruce neuzvednou ani stéblo slámy, jeho ramena by neunesla ani otýpku roští. Ale jeho stín zmůže mnoho, ba všechno. Proto je obr nejmocnější při východu a při západu slunce. Tu je možné sednout si večer na šíji jeho stínu, a jak půjde pomalu ke břehu, jeho stín přenese každého poutníka za vodu. Dostavíte-li se však k poledni k onomu výběžku lesa, kde jeho křoví dosahuje těsně ke břehu, mohu vás přepravit já a představit vás krásné Lilii. Obáváte-li se ovšem poledního vedra, vyhledejte k večeru ve skalní zátoce obra. Ten bude jistě velmi ochotný!“

Oba mladí pánové se s lehkým úklonem vzdálili a had byl spokojen, že se jich zbavil. Jednak proto, že se chtěl pokochat svým vlastním tělem, jednak proto, aby mohl ukojit zvědavost, která ho již velmi dlouho trápila.

Ve skalních roklích, jimiž had často sem tam prolézal, objevil kdysi na jednom místě něco zvláštního. Ač dosud prolézal tyto propasti beze světla, přece mohl docela dobře rozeznávat jednotlivé předměty alespoň dotykem. Zvykl si však nalézat všude jen nepravidelné výtvary přírody. Tu se plazil mezi útesy vypínajících se krystalů, tam zase vnímal jemné záhyby vláken ryzího stříbra. Nejednou vynesl ten či onen drahokam s sebou na světlo. Jak velmi se však podivil, když v nitru skály pocítil kol dokola uzavřené předměty, prozrazující tvořivou ruku člověka. Hladké stěny, po nichž nemohl vystoupit, ostré pravidelné hrany, ladné sloupy, a co bylo nejpodivuhodnější, lidské postavy, kolem nichž se již několikrát ovinul. Pokládal je za kovové nebo z krásně hlazeného mramoru. Vždy však toužil ověřit si své zkušenosti také ještě zrakem a tak dospět k potvrzení toho, co dosud jen tušil.

Nyní se ovšem již cítil být schopen osvětit tento divotvorně klenuký podzemní prostor svým vlastním světlem a věřil, že současně se tak bude moci se všemi těmi tak zvláštními věcmi blíže seznámit. Proto nyní spěchal obvyklou cestou, aby co nejdříve našel skalní průlinu, již se jako vždy vplížil do svatyně. Když byl na místě, dychtivě se rozhlédl. Ačkoliv jeho zář nemohla osvětlit všechny věci v rotundě, přece jen na ty nejbližší viděl dost zřetel-

ně. V uctivé bázni a plný úžasu pohlédl vzhůru do zářícího výklenku ve sloupu, v němž viděl obraz stojícího vznešeného krále z ryzího zlata. Co do míry byl tento obraz v nadlidské velikosti. Postava však odpovídala spíš nižšímu, než vyššímu muži. Jeho urostlé tělo bylo zahaleno prostým pláštěm a dubový věnec mu spínal vlasy.

Jakmile had pohlédl na ten uctyhodný obraz, král promluvil a počal se tázat:

„Odkud přicházíš?“

„Z roklin, v nichž bydlí zlato.“ odpověděl had.

„Co je nádhernější nad zlato?“ ptal se král.

„Světlo!“ odpověděl had.

„Co osvěží víc než světlo?“ tázal se král.

„Řeč!“ odpověděl had.

Během rozhovoru pošilhával had stranou a v nejbližším výklenku spatřil jiný nádherný obraz sedícího stříbrného krále, dlouhé, téměř útlé postavy. Jeho tělo bylo přioděno zdobenějším šatem, koruna, pás a žezlo byly pokryty drahokamy. Ve tváři se mu zračil jas hrlosti. Když se již zdálo, že chce promluvit, rozzářila se najednou na stěně žíla, probíhající mramorem až dosud v temných barvách. Celým chrámem se rozšířilo příjemné světlo, při němž had uviděl třetího krále, jehož mohutná měděná postava, ozdobená vavřínovým věncem, seděla opřená o kyj, podobajíc se spíš skále než člověku. Had se chtěl ohlédnout ještě po čtvrtém králi, který byl od něho nejdál, ale v tom se stěna rozevřela. Zářící žíla šlehla jako blesk a zmizela.

Hadovu pozornost nyní poutal muž prostřední velikosti, jenž se tu znenadání objevil. Byl oblečen jako hospodář a nesl v ruce lucernu, do jejíhož tichého plamene bylo milo se zadívat, a která podivuhodně ozařovala celý dóm, nevrhajíc jediného stínu.

„Proč přicházíš, až když máme světlo?“ tázal se zlatý král.

„Víte, že nesmím osvětlit temnotu!“

„Mé říši je konec?“ tázal se stříbrný král.

„Brzy nebo nikdy!“ odvětil stařec.

„Kdy povstanu?“ otázal se silným hlasem měděný král.

„Brzy!“ odvětil stařec.

„S kým se mám spojit?“ tázal se měděný král.

„Se svými staršími bratry!“ řekl stařec.

„Co se stane s nejmladším?“ tázal se král.

„Posadí se!“ řekl stařec.

„Nejsem unaven!“ zvolal čtvrtý král drsným, koktavým hlasem.

Zatímco mluvili, had se plížil tiše chrámem, pozoroval vše kolem a nyní si z blízka prohlížel čtvrtého krále. Ten stál opřen o sloup, a jeho statná postava byla spíše těžkopádná než krásná. Nebylo snadné rozpoznat kov, z něhož byl ulit. Při podrobném pozorování bylo vidět směs tří kovů, z nichž byli utvořeni jeho bratři. Ale při slévání, jak se zdá, se tyto látky neslily, neboť zlaté a stříbrné žíly probíhaly kovovou hmotou nepravidelně a dodávaly soše nepřijemného vzhledu. Mezitím pravil muži zlatý král:

„Kolik znáš tajemství?“

„Tři!“ odvětil stařec.

„Které je nejdůležitější?“ tázal se stříbrný král.

„To zjevné!“ odvětil stařec.

„Zjevíš je i nám?“ tázal se měděný král.

„Jakmile zvím čtvrté,“ pravil stařec.

„Mně po tom nic není!“ mumlal si pomíchaný král pro sebe.

„Znám čtvrté!“ pravil had a přiblížil se ke starci, aby mu zasýčel něco do ucha.

„Nastal čas!“ zvolal stařec mohutným hlasem.

Chrám se rozléhal ozvěnou, i kovové sloupy s obrazy zazněly a v tom okamžiku se počali stařec i had propadat a velikou rychlostí pronikat roklemi skal, stařec směrem západním, had směrem východním.

Všechny chodby, jimiž se stařec ubíral, se ihned za ním plnily zlatem, neboť jeho lampa měla tu zázračnou vlastnost, že všechny kameny měnila ve zlato, všechno dřevo ve stříbro, mrtvá zvířata v drahokamy, zatímco všechny kovy ničila. Aby tak mohla působit, musela ovšem svítit zcela sama. Bylo-li jiné světlo vedle ní, vydávala jen krásnou, jasnou zář a vše živoucí osvěžovala.

Stařec vstoupil do své chýše, přistavené k hoře a nalezl v ní svoji ženu v hlubokém zármutku. Seděla u ohně a plakala, a nemohla se upokojit.

„Jak jsem nešťastná!“ zvolala. „Však jsem tě dnes nechtěla pustit z domova!“

„Copak se stalo?“ tázal se zcela klidně stařec.

„Sotva jsi odešel,“ pravila vzlykajíc, „lomezili tu přede dveřmi dva neodbytní poutníci. Neopatrně jsem je pustila dovnitř, neboť se mi zdáli být řádnými a slušnými lidmi. Byli oděni lehkými plaménky, takže by je člověk mohl považovat za bludičky. Jakmile se však ocitli v domě, začali mi nestydatě lichotit a byli tak dotěrní, že se ostýchám na to jen pomyslet.“

„Nu,“ prohodil s úsměvem muž, „páni asi žertovali, neboť vzhledem ke tvému věku by měli zachovávat tradiční slušnou míru.“

„Můj věk! Můj věk!“ zvolala žena. „Mám stále slyšet jen o svém věku? Kolik mám vlastně let? Je to pěkná míra! Víím, co víím. Jen se však ohlédní, jak vypadají stěny. Pohleď na ty staré kameny, které jsem již sto let neviděla. Všechno zlato olízali! Ani bys nevěřil, jak hbitě si počínali a přitom si pochvalovali, že chutná daleko lépe než zlato obyčejné. Když konečně ometli zdi dohola, zdáli se být ve velmi dobré míře a věru, také za ten krátký čas vyrostli, ztloustli a nabyli lesku. A pak zase začali s tou svojí dotěrností. Hladili mne, zvali mě svou královnou a natrásali se, až z nich vyskákala hromada zlaťáků. Vidiš, támhle ještě svítí pod lavicí! Ale jaké neštěstí, náš mopslík jich několik pozřel a hle, leží tu u krbu mrtev. Ubohé zvíře! Jak se mám upokojit? Uviděla jsem to, až když odešli. Jinak bych jim neslíbila, že u převozníka splatím jejich dluh.“

„Co jsou dlužní?“ tázal se stařec.

„Tři zelné hlávky,“ řekla žena, „tři artyčoky a tři cibule. Slíbila jsem, že je donesu k řece, až se rozední.“

„Tu laskavost jim můžeš prokázat,“ řekl stařec, „neboť i oni nám příležitostně poslouží.“

„Nevím, zda nám poslouží, ale slíbili, ba přísahali mi to.“

Mezitím v krbu dohořel oheň. Stařec spoustou popela zasypal uhlí a odstranil lesklé zlaťáky. Nyní opět svítila jeho lucerna sama tou nejkrásnější září. Zdi se opět potáhly zlatem a mopslík se proměnil v nadevše pomyšlení krásný onyx, z něhož střídavě hnědá a černá barva učinila vzácné umělecké dílo.

„Vezmi svůj koš,“ pravil stařec, „postav do něj onyx, oblož ho dokola třemi hlávkami, třemi artyčoky a třemi cibulemi, a dones to vše k řece. K poledni se dej převést hadem a navštív krásnou Lilií. Ať svým dotekem onyx ožíví, jako jím vše živoucí usmrčuje. Jistě v něm bude mít věrného druha. A řekni jí, aby netruchlila, že se přiblížilo její vykoupení, že největší neštěstí může pokládat za největší štěstí, neboť nastal čas!“

Stařena uspořádala svůj koš a za rozbřesku se vydala na cestu. V dálce, z druhé strany, přes třpytící se řeku jasně svítilo vycházející slunce. Žena kráčela jen zvolna, neboť jí koš na hlavě velmi tížil. Nebyl to však onyx, co jí tak tížilo. Nesla-li co mrtvého, nikdy to nepocítovala jako tíži. Naopak, koš se i se svým obsahem zvedal do výše a vznášel se jí nad hlavou. Avšak nést čerstvou zeleninu nebo malé živé zvířátko, jí velmi tížilo. Šla nějaký čas mrzutě, když tu se najednou leknutím zarazila. Málem šlápla na stín, který se táhl po rovině až k ní. Nyní teprve uviděla mohutného obra, jenž vystupoval z vody poté, co se vykoupal v řece. Nevěděla však, jak by se mu vyhnula. Jakmile jí však obr spatřil, vesele ji pozdravil a ruce jeho stínu hned sahaly do koše, z něhož zlehka a obratně vyňaly jednu zelnou hlávkou, jeden artyčok a jednu cibuli a donesly ji obroví k ústům. Pak uvolnil ženě cestu a šel dál proti vodě. Žena ovšem nyní rozvažovala, neměla-li by se raději vrátit a scházející plody ze své zahrádky nahradit. V pochybnostech však pokračovala stále dál. Když konečně dospěla ke břehu řeky, musela tam dlouho sedět, očekávajíc převozníka. Konečně jej uviděla, jak se blíží na lodičce s velmi zvláštním cestujícím. Z člunu vystoupil mladý ušlechtilý muž, který byl tak krásný, že se na něj nemohla vynadívát.

„Co přinášíte?!“ zvolal stařec.

„Zeleninu, kterou vám dluží bludičky!“ odvětila žena a podávala mu své zboží. Protože převozník nalezl z každého druhu jen dva kusy, rozmrzele odpověděl, že je nemůže přijmout. Žena ho snažně prosila, aby je přijal, a vysvětlovala mu, že nyní nemůže jít domů, neboť na cestě, kterou se ubírá, by jí náklad tížil. Převozník však trval na svém odmítnutí a při tom tvrdil, že to nezávisí jen na něm.

„Co náleží mně, to musím nechat devět hodin pohromadě a nesmím si nic ponechat, dokud nedám třetinu řece.“

Po dlouhém domlouvání stařec konečně odpověděl:

„Je ještě jeden prostředek. Přiznáte-li se ke svému dluhu a dáte řece záruku, že ho splatíte, vezmu těch šest kusů. Je v tom však jisté nebezpečí.“

„Dostojím-li slovu, nevydávám se přece žádnému nebezpečí!“ namítla žena.

„Ani v nejmenším! Strčte ruku do vody,“ pokračoval převozník, „a slibte, že vyrovnáte dluh do čtyřiaadvaceti hodin.“

Stařena tak učinila. Jak se však ulekla, když z vody vytáhla ruku černou jako uhel. Ostře se na převozníka osopila, nařikajíc, že její ruce byly na ní vždy to nejkrásnější, že i přes tvrdou práci si vždy uměla ty ušlechtilé údy zachovat bílé a jemné. Úzkostlivě ruku pozorovala a zoufale zvolala:

„A co je ještě horší, vidím, že se dokonce ztrácí a je mnohem menší než ta druhá!“

„Teď se to tak jenom zdá!“ pravil převozník. „Nedostojíte-li však slovu, může se to stát skutečností. Ruka se bude poznenáhlu ztrácet, až se konečně ztratí docela. Při práci ji však postrádat nebudete. Budete jí moci používat, jen ji nikdo nebude vidět.“

„Byla bych raději, kdybych jí nemohla pracovat a nebylo to na mně vidět,“ řekla stařena. „Konečně co se dá dělat, splním-li své slovo, zbavím se té černé kůže i téhle starosti!“

Stařena vzala spěšně koš, který se nyní sám zvedl do výše a volně se jí vznášel nad hlavou, a pospíchala za mladým mužem, který se procházel zvolna a zamýšleně po břehu. Jeho nádherná postava a jeho zvláštní odění se stařeně vryly hluboko do mysli. Hrud' měl pokrytou třpytným brněním, nepřekážejícím pohybu jeho krásného těla. Z ramen mu splýval nachový plášť a kolem nepokryté hlavy se mu vlnily krásné hnědé kučeravé vlasy. Jen jeho spanilá tvář byla vystavena slunečním paprskům, a stejně tak i pěkně urostlé nohy. Kráčel bos zvolna po horkém písku a zdálo se, jakoby hluboká bolest otupovala všechny jeho vnější dojmy.

Sdílná stařena se s ním snažila zapříst rozhovor, on jí však odpovídal velmi málo a úsečně. Nakonec tedy, jakkoli se jí líbily jeho krásné oči, unavilo stařenu stále znovu jej marně oslovovat a rozloučila se s ním slovy:

„Jdete mi příliš pomalu, pane. Nesmím zmeškat okamžik, abych přešla řeku po zeleném hadu a donesla krásné Lilií znamenitý dar svého muže.“

S těmito slovy rychle odkvapila. Stejně rychle se však vzpamatoval i krásný jinoch a spěchal v patách za ní.

„Vy jdete ke krásné Lilií?!“ zvolal. „To jdeme jednou a touž cestou. A jaký je to dar, který jí nesete?“

„Nesluší se, pane,“ odpověděla na to žena, „když jste prve tak úsečně odbyl mé otázky, abyste se nyní tak živě vyptával po mých tajemstvích. Chcete-li mi však na oplátku vypravovat své osudy, nezaťajím vám, jak je to se mnou a s mým darem.“

Brzy se dohodli. Žena mu svěřila, jak je to s ní, vypravovala příběh se psem a při tom mu ukázala svůj nádherný dar. Jinoch ihned vyňal to přírodní umělecké dílo z koše a psika, jenž jakoby klidně odpočíval, vzal do náručí.

„Šťastné zvíře!“ zvolal. „Její ruce se tě dotknou a oživí tě, zatímco vše živoucí před ní prchá, aby nepoznalo smutného osudu. Avšak, co pravím smutný osud! Což není mnohem truchlivější a tesknější, být její přítomností ochromen, než její rukou zemřít? Jen se podívejte na mne,“ pravil stařeně, „jaké strasti musím ve svém věku snášet! Toto brnění, které jsem nosil čestně v boji a tento purpur, který jsem si snažil zasloužit moudrou vládou, to je vše, co mi osud ponechal. Brnění jako zbytečnou přítěž, purpur jako bezvýznamnou ozdobu. Koruna, žezlo a meč jsou ty tam. Jinak jsem stejně nahý a nuzný, jako každý jiný pozemšťan. Její krásné modré oči totiž působí tak neblaze, že všem živoucím tvorům odnímají sílu, že ti, které neusmrtí dotyk její ruky, jsou zaživa jako bludné stíny.“

Mladý muž pokračoval v tomto nářku a nijak neukojil zvědavost stařeny, která nechtěla být zpravena ani tak o jeho vnitřním, jako o jeho vnějším stavu. Nedověděla se jména ani

jeho otce, ani jeho království. Mladík hladil zkamenělého psíka, kterého sluneční paprsky a jinochova teplá hrud' natolik rozeřádaly, že se zdálo, jakoby psík ožil. Přitom se mladík mnoho vypyčoval na muže s lampou, na účinky posvátného světla a zdálo se, že si od toho, pro svůj smutný úděl, slibuje do budoucnosti mnoho dobrého.

Mezitím, co takto hovořili, uviděli v dáli, jak se ve sluneční záři skvostně třpytí majestátní mostní oblouk, klenoucí se od jednoho břehu ke druhému. Oba užasli, neboť tuto stavbu dosud v takové nádheře nikdy neviděli.

„Jakže!“ zvolal princ. „Což nebyl ten most již dost krásný, když sklenut stál před našimi zraky jako z jaspisu a chrysoprasu? Což se nemáme bát na něj vstoupit, když je nyní vystavěn jako ze smaragdu, chrysoprasu a chrysolitu, v té nejpůvabnější rozmanitosti?“

Žádný z nich totiž nevěděl o změně, která se udála s hadem, neboť to byl právě had, jenž se každého poledne vzepjal přes řeku a postavil se v podobě uměle vzklenutého mostu. Oba pocestní naň tedy vstoupili s úctou a přešli jej mlčky.

Sotva byli na druhém břehu, začal se most houpat a pohybovat a zakrátko se dotkl hladiny řeky. Vzápětí nato se zelený had plazil po zemi za pocestnými, ve své původní podobě. Když oba poděkovali za dovození, že směli po jeho hřbetu přejít řeku, všimli si, že mimo jejich trojici musí být v jejich společnosti víc osob, které však nemohli svými zraky zachytit. Jen vedle sebe zaslechli sykot, jemuž had odpovídal rovněž sykotem. Zbystřili tedy sluch a slyšeli:

„Poohlédneme se,“ řeklo několik střídavě se ozývajících hlasů, „v sadě krásné Lilie nejdříve na zapřenou. Prosíme vás však, až nastane noc a my budeme vypadat trochu k světu, abyste nás té dokonalé krásce představil. Zastihnete nás na okraji velkého jezera.“ „Budiž!“ odpověděl had, jehož sykavý zvuk se ztrácel ve vzduchu.

Naši tři poutníci se pak domlouvali, v jakém pořadí by měli před krásnou dívku předstoupit. Ačkoliv kolem ní mohlo být sebe víc osob, pokud se nechtěly vystavit citelné bolesti, směly přicházet a odcházet jen po jedné.

Jako první se k zahradě přiblížila žena s proměněným psíkem v koši, aby vyhledala svoji příznivkyni, kterou bylo snadné nalézt, protože právě zpívala za doprovodu harfy. Líbezný tóny se zpočátku jevily jako kruhy na hladině tichého jezera, následně však jako lehounký vánek rozvlnily traviny a křoví. Lilie seděla na uzavřeném zeleném prostranství, ve stínu nádherné skupiny rozmanitých stromů. Jako obvykle již na první pohled okouzila oko, ucho a srdce ženy, která se k ní u vytržení blížila, ujišťujíc sama sebe, že ta krásná dívka za její nepřítomnosti ještě více zkrásněla. A tak ta dobrá žena nade vše půvabné dívce již zdaleka vzdávala pozdrav a chválu.

„Jaké štěstí dívat se na vás! Jakou nebeskou blaženost šíříte kolem sebe! Jak rozkošně spočívá harfa na vašem klíně, jak jemně ji objímají vaše paže. Hle, jak se toužebně vzpíná k vaší hrudi, jak něžně pod dotykem vašich štíhlých prstíků zní! Tříkráte blažený jinoch, jenž bude moci zaujmout její místo!“

S těmito slovy přikročila stařena blíž. Krásná Lilie na ni pohlédla, spustila ruce a odvětila:

„Nermuť mne nevhodnou chválou. Jen tím víc cítím své neštěstí. Hle, zde u mých nohou leží mrtev ubohý kanárek, který mě písně druhdy tak líbezně doprovázel. Uvykl sedět na mé harfě, pečlivě vycvičen, aby se mne nedotýkal. Avšak dnes, když jsem osvěžena spánkem zpívala tichou ranní píseň a můj zpěvák čiperněji než kdy jindy vyluzoval své harmonické tóny, mi najednou nad hlavou jako střela přeletěl jestřáb. Mé ubohé zvířátko hledalo polekáno úkryt na mých řadrech, a v té chvíli jsem pocítila poslední záchvěvy jeho unikajícího života. Ten lupič, zasažen mým pohledem, vleče se sice bezmocně tam dole u vody, ale co je mi platný jeho trest? Můj miláček je mrtev a jeho hrobaček jen rozmnoží smutné křoviny mé zahrady.“

„Vzmužte se krásná Lilie!“ zvolala žena, osušujíc slzu, kterou ji vypravování nešťastné dívky vyloudilo z očí. „Seberte se! Můj starý vám vzkazuje, abyste zmírnila svůj žal a pokládala největší neštěstí za předzvěst největšího štěstí, neboť prý nastal čas!“

„Ba věru,“ pokračovala stařena, „chodí to podivně na světě. Pohleďte jen na moji ruku, jak zčernala! A skutečně je také již mnohem menší. Musím si pospíšet, než snad zmizí docela! Proč jsem jenom byla tak ochotná k bludičkám? Proč jsem musela potkat obra a ponofit ruku do řeky? Nemohla byste mi snad dát zelnou hlávku, artyčok a cibuli? Donesla bych je k řece a moje ruka by zbělela jako dřív, takže bych ji málem mohla položit vedle vaší.“

„Zelné hlávky a cibule by se tu snad ještě mohly nalézt, avšak artyčoky bys hledala marně. Ze všech rostlin v mé veliké zahradě nenese žádná květu ani plodů. Avšak každý proutek, který ulomím a zasadím na hrob některého svého miláčka, se hned zazelená a žene do výše. Všechny ty skupiny keřků, všechny ty háje jsem bohužel viděla růst. Koruny těchto pinií, obelisky cypřišů, mohutné duby a buky, to vše byly proutky, vsazené mojí rukou jako smutný pomník do dřívě neúrodné půdy.“

Stařena však málo dbala na Liliinu řeč. Pozorovala jen svoji ruku, která se zdála být v přítomnosti krásné Lilie stále černější a časem stále menší. Již, již chtěla vzít koš a odejít, k tu si však uvědomila, že na to nejlepší zapomněla. Vyňala z koše proměněného píska a posadila jej do trávy nedaleko Lilie.

„Můj muž,“ pravila, „vám posílá tuto vzpomínku. Vy víte, že svým dotekem můžete takový drahokam oživit. To věrné způsobné zvířátko vám jistě přinese mnoho radosti. Alespoň pomyšlení, že patří vám, může zažehnat zármutek, že o něj přicházím.“

S údivem, ba zdálo se, že i se zalíbením, hleděla krásná Lilie na to milé zvířátko.

„Mnohá znamení se tu scházejí,“ řekla, „a dodávají mi trochu naděje. Ale ach! Není to jen zaslepenost naší povahy? Nepředstíráme si jen, když se sejde mnoho neštěstí, že to nejlepší je už nablízku?“

„Zda v černé dlani družčině se klamu?
Zda v mrtvém ptáčeti a v ostatním tom všem?
Co tobě rovno je, můj pejsku z drahokamů?
Což mi tě lampa neposlala sem?
Vší slasti vzdáleno je moje živoření,
mně věrným druhem neštěstí je jen.
Proč u řeky chrám dobudován není?
Proč dosud ach, most není vystavěn?“

Zpěv krásné Lilie, doprovázený lahodnými tóny její harfy, by kohokoliv jiného uvedl do vytržení, ta dobrá žena mu však naslouchala velmi netrpělivě. Právě se chtěla poroučet, když ji opět zdržel příchod zeleného hada. Had totiž zaslechl poslední verše písně a jal se hned dívce upřímně domlouvat, aby neztrácela odvahy.

„Proroctví o mostě je splněno!“ zvolal. „Jen se zeptejte této dobré ženy, jak je nyní jeho oblouk nádherný. Co dříve bylo neprůhledným jaspisem, co bylo jen chrysoprasem, jímž světlo prosvítalo nejvýš jen na okrajích, to se stalo průzračným drahokamem. Není tak jasného berylu a ani smaragd tak nádherné barvy nemá!“

„Přeji vám k tomu štěstí.“ řekla Lilie. „Odpustte mi však, nevěřím-li ještě, že proroctví je již splněno. Po vysokém oblouku vašeho mostu mohou procházet jen chodci. Nám však bylo slíbeno, že přes most budou současně sem i tam putovat koně a povozy, a cestující všeho druhu. A nemluví proroctví také o velikých pilířích, jež samy vystoupí z řeky?“

Stařena, upírající oči stále jen na svou ruku, přerušila hovor a poroučela se.

„Zůstaňte ještě okamžik!“ pravila krásná Lilie. „Vezměte si sebou mého ubohého kanárka. Poproste lampu, aby jej proměnila v krásný topas, který pak budu moci oživit svým dotekem. Nechť je mi spolu s vaším dobrým mopslíkem tím nejmilejším obveselením. Ale pospěšte si, jak jen můžete nejvíce, neboť při západu slunce to ubohé zvířátko zasáhne odporná hniloba a krásnou spojitost jeho těla navěky rozerve.“

Stařena položila mrtvolku kanárka do svého koše mezi jemné lístky a odkvapila.

„Buď jak buď,“ řekl had, pokračujíc v přerušeném hovoru, „chrám je vystaven!“

„Ale dosud nestojí u řeky.“ namítla kráska.

„Spočívá ještě v hlubinách země,“ řekl had, „viděl jsem však krále a mluvil jsem s nimi!“

„Ale kdy povstanou?“ tázala se Lilie.

Had odvětil: „Slyšel jsem, jak se chrámem rozléhají velká slova: „Nastal čas!“

Nyní se tváře krásy zalily líbezným jassem.

„Hle, slyším,“ pravila, „tato šťastná slova dnes již podruhé. Kdy přijde den, kterého je uslyším po třetí?“

Jakmile Lilie povstala, ihned vystoupila z křoví rozkošná dívka, která jí odňala harfu, a za ní následovala druhá. Ta složila židli vyřezávanou ze slonoviny, na stříbrnou podušku, na níž Lilie seděla, vzala pod paži. Pak se objevila třetí dívka, s velikým slunečníkem vyšívaným perlami, a čekala, nebude-li jí snad Lilie potřebovat na procházce. Jak nevýslovně krásné a rozkošné byly tyto tři dívky, a přece jen zvyšovaly krásu Liliinu, neboť nikdo nemohl neuznat, že s ní nemohou být ani přirovnávány.

Krásná Lilie, která zatím zálibně pohlížela na podivuhodného mopslíka, se najednou sehnula, a jakmile se jej dotkla, v tom okamžiku vyskočil. Čiperně se rozhlédl, přeběhl sem a tam, a nakonec přiběhl radostně pozdravit svoji dobrodějku. Ta ho vzala do náručí a přitiskla k sobě.

„Jakkoli jsi studený,“ zvolala, „a jakkoli v tobě koluje jen poloviční život, přece jsi mi vítán! Něžně tě budu milovat, rozmile si s tebou hrát, laskavě tě hladit a ke svému srdci tě pevně přivinu.“

Pak jej pustila, odehnala a zase přivolala. Jak roztomile si s ním hrála, tak svěže a nevinně se s ním po trávníku proháněla, že s ní každý mohl s rozkoší sdílet její radost, jako krátce před tím naladil její smutek všechna srdce k soucitu.

Toto veselí rozmarné hry však bylo záhy přerušeno příchodem smutného jinocha. Vstoupil tak, jak ho již známe. Zdálo se však, že jej parno dne ještě více zemdlelo a že je v přítomnosti dívky každým okamžikem ještě bledší. Na ruce nesl jestřába, jenž seděl klidně jako holub se schlíplými křídly.

„To od tebe není pěkné,“ oslovila ho Lilie, „že mi přinášíš to nenáviděné zvíře, toho netvora, který dnes zabil mého zpěváčka!“

„Neplísni nešťastného ptáka!“ odvětil na to jinoch. „Žaluj spíše na sebe a na svůj osud a mně popřej společnost druhá mé bídy.“

Psík mezitím nepřestával škádlit krásku, která průzračnému miláčkově oplácela tím nej-laskavějším způsobem. Tleskala rukama, aby jej zaplašila a zase běžela, aby jej přivábila. Když prchal, snažila se ho chytit, a odháněla ho, když se k ní lísal. Jinoch na to hleděl mlčky, s rostoucí nevolí. Konečně však, když zvíře, jež se mu zdálo být nanejvýš odporným, vzala do náručí, přitiskla na svá bílá ňadra a svými nebeskými rtíky políbila jeho černý čumáček, přešla jej všecka trpělivostí a pln zoufalství zvolal:

„Což musím, jsa smutným osudem odsouzen žít vedle Tebe a současně být od tebe snad navždy odloučen, když jsem k vůli tobě přišel o vše, ba i o sebe samého, což já musím na vlastní oči vidět, jak Ti taková nepřirozená zrůda působí radost, jak upoutává Tvou náklonnost a těší se z Tvého objetí?! Mám snad dál chodit jen tak sem a tam a měřit smutný kruh přes řeku z jednoho břehu na druhý? Ne! Pokud v mých prsou plane ještě jiskra staré odvahy, nechť tedy v této chvíli vyšlehne posledním plamenem! Smějí-li kameny spočívat na Tvých ňadrech, nechť jsem raději kamenem a jestli Tvůj dotek usmrcuje, chci zemřít Tvýma rukama!“

S těmito slovy, v prudkém pohnutí se jinoch vrhl ke krásce. Jestřáb se vznesl, a kráska zděšeně nastavila ruce, aby jej zadržela. Tím dříve se ho však dotkla. Vědomí jej opustilo a zděšená dívka ucitila krásné břímě na svých prsou. Se zoufalým výkřikem uskočila a spanilý jinoch, klesl z jejího náručí bez ducha na zem.

Neštěstí bylo dokonáno! Sladká Lilie stála bez hnutí a strnule zírala na bezduché tělo. Srdce jakoby se jí v hrudi zastavilo. Její oči neměly slz. Marně se mopslík snažil přimět ji k nějaké něžnosti, s jejím přítelem pro ni zemřel celý svět. Její němé zoufalství se ani neohlíželo po nějaké pomoci, neboť o nijaké nevěděla.

Zato had, jakoby pomýšlel na spásu, se tím usilovněji činil, aby svými zvláštními pohyby skutečně dosáhl toho, aby alespoň dočasně zabránil nejbližším následkům strašného neštěstí. Svým pružným tělem uzavřel kol mrtvolý veliký kruh, vzal do zubů konec svého ocasu a tak zůstal klidně ležet.

Na to vystoupila jedna z krásných Liliiných služebnic, přinesla židli ze slonoviny a laskavými posunky přiměla Lilii, aby usedla. Pak přišla druhá služebnice, se závojem ohnivě barvy a spíše jím ozdobila, než pokryla hlavu své velitelky. Třetí služebnice jí podala harfu, a sotvaže Lilie přitiskla ten skvostný nástroj k sobě a vyloudila ze strun několik tónů, vrátila se prvá s jasným kulatým zrcadlem a postavila se s ním proti krásce. Tak zachytila její pohledy a vracela ji zpět ten nejkrásnější obraz, jaký příroda mohla poskytnout. Bolest její krásu ještě

zvyšovala, závoj umocňoval její kouzlo a harfa její půvab. A tak, jako všichni doufali ve změnu jejího smutného postavení, tak si také přáli věčně podržet její obraz, jak se nyní jevil. Lilie mlčky pohlédla do zrcadla. Chvilí loudila ze strun nvyé tóny, chvíli jakoby její bolest vzrůstala a struny mocně odpovídaly jejímu žalu. Kolikrát již otevřela ústa ke zpěvu, ale hlas jí vždy znovu selhal. V brzku se však její bolest rozplynula v slzách. Dvě z dívek jí přispěly, a uchopily ji do náručí. Harfa jí klesla z klína a hbitá služebnice jen stěží ještě zachytila drahocenný nástroj, aby jej odklidila stranou.

„Kdo sem přivede muže s lampou dřív, než zapadne slunce?“ tiše, leč slyšitelně zasyčel had. Dívky na sebe pohlédly a slzy krásné Lilie kanuly ještě hojněji.

V tom okamžiku se vracela udýchaná žena s košem.

„Jsem ztracena a zmrzačena!“ zvolala. „Hleďte, jak se má ruka již skoro docela ztratila! Ani převozník, ani obr mne nechtěli převést, že jsem dlužnicí řeky. Marně jsem nabízela sto zelných hlávek a sto cibulí. Nechtějí nic víc, než jen tu trojici. Jenže artyčoky v tomto kraji nejsou vůbec k nalezení.“

„Zapomeňte na své hoře!“ pravil had „a hleďte pomoci tady! Snad i vám tím bude pomoheno. Pospěšte, jak jen můžete a vyhledejte bludičky! Na to, abyste je viděla, je sice ještě jasno, snad ale zaslechnete jejich smích a třepotání. Pokud si pospíší, obr je přenese přes řeku, aby mohli najít muže s lampou a poslat ho sem!“

Žena nemeškala a spěchala, jak jen mohla a had, jak se zdálo, stejně jako Lilie, čekal netrpělivě na návrat obou. Bohužel, paprsky zapadajícího slunce již zlatily jen nejvyšší vrcholky stromů v houštině a na jezero i louku se kladly dlouhé stíny. Had se v té kritické chvíli netrpělivě svíjel a Lilie rozplývala v slzách.

Jak se tak v obavách, že každým okamžikem Slunce zapadne a magickým kruhem nezadržitelně pronikne hniloba, která napadne krásného jinocha, had úzkostlivě rozhlížel na všechny strany, spatřil konečně vysoko ve vzduchu jestřába s nachovým peřím, jenž svou hrudí zachycoval poslední paprsky slunce. Až had se radostí zachvěl nad tím dobrým znamením. A nezklamal se! Zanedlouho nato bylo vidět, jak se po jezeře blíží muž s lampou, jakoby jel na bruslích.

Had své místo nezměnil, Lilie však vstala a volala mu vstříc:

„Který dobrý duch tě posílá v okamžiku, kdy po tobě tolik toužíme, kdy tě tolik potřebujeme?!“

„Je to duch mé lampy,“ odvětil stařec, „co mne pudí a jestřáb, který mne sem vede. Je-li mě kde zapotřebí, lampa zaprská. Pak již se již jen ve vzduchu poohlédnu po nějakém znamení, zda mi nějaký pták či meteor neudá směr, jímž se mám brát. Buď klidná, nejkrásnější dívko! Nevím, mohu-li pomoci. Nic nezmuže jednotlivce, ale pouze ten, kdo se v pravou chvíli spojí s mnohými. Dočkejme a doufejme!“

Pak se obrátil k hadovi, pokračoval: „Drž svůj kruh uzavřený!“ Na to se k němu posadil na pahorek a osvětlil mrtvé tělo jinochovo.

„Přineste sem také krásného kanárka a vložte jej do kruhu!“

Dívky muže uposlechly a vyňaly mrtvolku z koše, který tu stařena zanechala. Slunce mezitím zapadlo a jak tma houstla, začal svítit nejen had a mužova lampa, ale i Liliin závoj vydával mírné světlo, které jako ranní červánky zbarvilo její bledé tváře a její bílý šat neskonálním půvabem.

Všichni na sebe střídavě hleděli a tiše se pozorovali a obavu a smutek poněkud mírnila určitá naděje. A tak ani příchod stařeny ve společnosti obou veselých světýlek nebylo nikomu nemilé. V poslední době byly bludičky patrně velmi marnotratné, neboť byly opět vyhublé. Tím mírněji se však chovaly k princezně a k ostatním ženám, o nichž, velmi prostými slovy, avšak s největší možnou jistotou, podávaly velmi výstižná svědectví. Vnímavé byly zejména k půvabu, jenž kolem sebe šířil svítící závoj rozprostřený nad Lilí a jejími průvodkyněmi. Chvála krásy dívek, jež cudně klopyly oči, je skutečně krásná! Až na stařenu byli všichni spokojeni a klidní. Ta, nedbajíc na ujišťování svého muže, že její ruka se již dál nemůže ztrácat, pokud je ozařována jeho lampou, do omrzení opakovala, že půjde-li to tak dál, zmizí tento ušlechtilý úd ještě před půlnocí.

Stařec s lampou pozorně naslouchal rozpravě bludiček a byl rád, že tato zábava Lilii poněkud rozptýlila a rozveselovala. A skutečně, půlnoc nadešla, aniž kdo věděl jak. Stařec vzhlédl ke hvězdám a promluvil:

„Jsme shromážděni v šťastnou hodinu. Každý vykonej svůj úkol, každý konej svou povinnost! Všeobecné štěstí v sobě rozpustí každou jednotlivou bolest tak, jako všeobecné neštěstí každou jednotlivou radost.“

Po těch slovech nastal podivuhodný šum. Každá z přítomných osob mluvila sama k sobě a všichni pronášeli nahlas, co by měli dělat. Jen ony tři dívky byly zticha. Všechny tři usnuly! Jedna u harfy, druhá u slunečnicku, třetí u židle. Jak by bylo možné, mít jim to za zlé, když čas již pokročil. Po chvilkových zdvořilostech, věnovaných také služebnicím, se planoucí mladíci nakonec přidrželi jen ze všech nejkrásnější Lilie.

„Vezmi zrcadlo!“ pravil stařec jestřábovi, „ozařuj prvými slunečními paprsky spící dívky a vzbuď je světlem odraženým z výše.“

Had se nyní začal pohybovat. Rozevřel kruh a velkými oblouky se plazil zvolna k řece. Za ním slavnostně následovaly oba plaménky, které by měl každý považovat za vážené plameny. Stařena a její muž se chopili koše, jehož mírné světlo dosud sotva kdo pozoroval, a táhli z obou stran za jeho ucha. Koš se tím stále zvětšoval a rozzařoval. Uložili do něj jinochovo mrtvé tělo a na hruď mu položili kanárka. Koš se zvedl do výše a vznášel se nad hlavou stařeny, která následovala v patách za bludičkami. Krásná Lilie s mopslíkem v náručí následovala stařenu. Průvod uzavíral muž s lampou. Množstvím těchto světél byla krajina podivuhodně ozářena.

Když společnost dospěla k řece, nemálo se podivila nádhernému oblouku, pnuocímu se nad ní, jímž dobročinný had připravil jejich zářivou cestu. Kdo se ve dne mohl obdivovat čirým drahokamům, z nichž se zdál být most sestaven, v noci žasl nad jejich zářící nádhrou. Nahoře, na temném nebi se ostře rýsoval jasný kruh. Dole však, směrem ke středu, šlehal živé paprsky, ukazující na pružný ohyb mostu, po němž zvolna přešel náš zástup.

V dále, ze své chatrče, pozoroval zářící kruh s podivnými světly putujícími po něm, užaslý převozník. Jakmile světla dospěla k druhému břehu, zářivý oblouk se začal svérázně prohýbat a vlnovitě se blížit vodě. Takto, dospěl had záhy ke břehu, kde se koš snesl na zem a had znovu uzavřel svůj kruh. Stařec se před ním sklonil a pravil:

„Jak ses rozhodl?“

„Obětovat se, než budu obětován!“ odvětil had. „Slib mi jen, že nenecháš jediného kamene na souši!“

Stařec slíbil a pravil krásné Lilii:

„Dotkni se hada levicí a svého milovaného pravicí!“

Lilie poklekla a dotkla se hada i mrtvého. V tom okamžiku se zdálo, jakoby se jinochovi vrátil život. Pohnul se v koši, a dokonce se napůl vzpřímil a posadil. Lilie ho chtěla obejmout, ale stařec ji zadržel. Pomohl mladému muži vstát a vyvedl jej z koše mimo kruh. Jinoch stál, a kanárek se mu tetelil na rameni. V obou byl zase život. Duch se však dosud nevrátil. Krásný přítel měl sice oči otevřeny, ale neviděl. Alespoň se zdálo, že na vše hledí jaksi nezúčastněně. Až když nad touto událostí poněkud opadlo podivení, zpozorovali přítomní, jak podivně se změnil had. Jeho krásné štíhlé tělo se rozpadlo na tisíce zářivých drahokamů. Když o něj neopatrně zavádila stařena, sahající po svém koši, linie hada víc už nebyla vidět. V trávě nyní ležel jen úhledný kruh zářivých drahokamů, které stařec začal sbírat do koše, a jeho žena mu při tom pomáhala. Oba pak donesli koš ke břehu na vyvýšené místo a stařec celý náklad vysypal do řeky. To se ovšem neobešlo bez odporu jeho ženy a krásky, jež by si byly z toho rády něco ponechaly. Jako zářivé třpytivé hvězdy na nebi, byly kameny odneseny vlnami, aniž bylo možno posoudit, zda se zvolna ztrácejí v dáli, či se noří do hlubin.

„Pánové,“ řekl stařec uctivě světélkům, „nyní vám ukážu cestu a zahájím průvod. Vy však nám prokážete největší službu tím, že otevřete brány svatyně. Musíme totiž vejít právě touto bránou a mimo vás nám ji nikdo nemůže otevřít.“

Bludičky se způsobně uklonily a šly poslední. Do skály, jež se před ním rozevřela, vešel jako první stařec s lampou. Takřka mechanicky ho následoval jinoch, v určité vzdálenosti za ním šla tiše a nejistě Lilie. Stařena, která nechtěla zůstat pozadu, natahovala ruku, aby na ni dopadalo světlo lampy jejího muže. Průvod uzavíraly bludičky, sklánějící k sobě hroty svých plamenů, jakoby spolu hovořily. Nešli dlouho. Konečně průvod stanul před velikou železnou bránou, s křídly uzamčenými zlatým zámkem. Stařec přivolal světélka, která se nedala pobízet a nejostřejšími plaménky hbitě spořádala zámek i závory. Když se křídla brány rozlétla, kov mohutně zaduněl, a ve svatyni se objevily důstojné obrazy králů, ozářené vstupujícími světly.

Před úctyhodnými panovníky se všichni sklonili. Zvláště pitvorně se ukláněly bludičky. Po krátké odmlce se zlatý král zeptal:

„Odkud přicházíte?“

„Ze světa!“ odpověděl stařec.

„Kam jdete?“ tázal se stříbrný král.

„Do světa!“ pravil stařec.

„Co chcete u nás?“ tázal se měděný král.

„Doprovázet vás!“ řekl stařec.

Právě chtěl začít mluvit smíšený král, když se zlatý král obrátil k bludičkám, jež se mu příliš přiblížily:

„Odstupte ode mne, moje zlato není pro vaše jazyky!“

Obrátily se tedy ke stříbrnému králi a tulily se k němu tak, že jeho šat krásně zářil jejich žlutavým odleskem.

„Buďte mi vítány,“ řekl stříbrný král k bludičkám, „já vás však živit nemohu. Nasyťte se jinde a přineste mi své světlo.“

Bludičky se tedy vzdálily, minuly měděného krále, který je, jak se zdálo, ani nepozoroval, a plížily se ke smíšenému králi.

„Kdo ovládne svět?“ ptal se tento koktavým hlasem.

„Ten kdo stojí na vlastních nohách!“ odpověděl stařec.

„To jsem já!“ řekl smíšený král.

„To se ukáže,“ řekl stařec, „neboť nastal čas!“

Vtom krásná Lilie padla starci kolem krku a vděčně jej políbila.

„Svatý otče!“ pravila, „děkuji ti natisíckrát, neboť slyším prorocké slovo potřetí.“

Sotva to dořekla, musela se pevně přidržet, neboť půda pod nimi počala kolísat. Stařena a jinoch se také navzájem přidrželi, jen čiperné bludičky ničeho nepozorovaly.

Všichni zřetelně cítili, že se celý chrám počal pohybovat jako loď, vzdalující se zvolna z přístavu, když byly zdviženy kotvy. A jak chrám vystupoval, zdálo se, že se před ním roze-
stupují hlubiny země. Nikde nenarazil, ani skála mu nestála v cestě. Chvilí se zdálo, jakoby se otvorem kopule řinul jemný déšť. Stařec uchopil pevněji krásnou Lilii a řekl jí:

„Jsme pod řekou, brzy budeme u cíle!“

Nedlouho potom se domnívali, že stojí. Mýlili se však, neboť chrám stále stoupal vzhůru. Najednou se nad jejich hlavami ozval podivný hluk. Otvorem kopule se s praskotem a v chaosu tlačila dovnitř prkna a trámy. Lilie a stařena uskočily stranou, zatímco muž s lampou uchopil jinocha a stanul na místě. Jak chrám stoupal nahoru, oddělil od země převozníkovu chatrč a pojal ji do svého nitra. Chatrč poněnáhu sestupovala, až konečně překryla mladého muže i starce. Ženy se daly do křiku a chrám se otrásl jako loď, která nenadále narazila na břeh. Ustrašené ženy bloudily v šeru kolem chatrče, jejíž dveře byly zavřeny a nikdo na jejich bušení nedbal. Když tloukly tím prudčeji, nemálo se podivily, že dřevo znělo nakonec kovově. Silou v ní uzavřené lampy, se chatrč z nitra i zvenčí proměnila ve stříbro. Netrvalo dlouho a změnila také svoji podobu, neboť ušlechtilý kov opustil náhodné tvary prken, veřejí a trámů a utvářel se v nádhernou schránku, z tepaného kovu. Nyní tu stál uprostřed velkého chrámu nádherný malý chrám, či chcete-li oltář důstojný chrámu. Po stupních vedoucích z nitra nahoru vystoupil ušlechtilý jinoch, kterému svítil muž s lampou. A ještě jiný muž vyšel, se stříbrným veslem v ruce a oděn v krátký bílý šat, jakoby jinocha podpíral. Poznali v něm převozníka, někdejšího obyvatele nyní proměněné chatrče.

Krásná Lilie vystoupila na oltář po stupních, vedoucích z vnějšího chrámu. Stále ještě však byla od svého milovaného oddělena. Stařena, jejíž ruka se opět, pokud byla lampa skryta, zmenšovala, zvolala:

„Což mám být ještě stále nešťastnou?! Což při tolika zázracích nemůže být žádným zázrakem zachráněna moje ruka?“

Její muž ukázal na otevřenou bránu a pravil:

„Hle, nastává den, pospěš si a vykoupej se v řece!“

„Jaká to rada!“ zvolala, „což mám celá zčernat a zmizet? Vždyť jsem ještě nesplatila dluh!“

„Poslechni mne,“ řekl stařec, „a jdi! Všechny dluhy jsou splaceny!“

Stařena odkvapila a v tom okamžiku se ve věnci chrámové kopule objevila zář vycházejícího Slunce. Stařec vstoupil mezi jinocha a pannu a zvolal mohutným hlasem:

„Na zemi vládne trojnost: Moudrost, jas a moc!“

Při prvním slově povstal zlatý král, při druhém stříbrný a při třetím se pomalu zvedl měděný král. V tom okamžiku se velmi neohrabaně posadil smíšený král. Kdo jej viděl, ač to byla chvíle slavnostní, stěží se zdržel smíchu. Vždyť on ani neseděl, ani neležel, ani se neopíral, ale docela neforemně se sesul. Stranou odstoupily bludičky, které se jím až dosud zaměstnávaly. Ač se předtím v ranním šeru zdály být bledé, nyní již opět nabyly dobrého plného plamene. Svými ostrými jazýčky totiž v obrovské soše vylízaly obratně zlaté žíly, až z jejího nejhlubšího nitra. Nepravidelné prázdné prostory, které tím po mizícím zlatě vznikaly, zůstávaly po nějakou dobu otevřeny a socha si uchovala svou původní podobu. Jakmile však byly nakonec pohlceny i nejjemnější žilky, socha se rázem zhroutila, a jako na potvoru právě v těch místech, která, když člověk sedá, zůstávají beze změny. Naproti tomu klouby, jež by se měly ohnout, zůstaly strnulé. Kdo se nemohl smát, musel odvrátit zrak. Pohled na něco mezi útvarem a hromadou nevábil.

Nyní muž s lampou odvedl krásného, ale stále ještě strnule před sebe zírajícího jinocha z oltáře dolů, přímo k měděnému králi. U nohou mocného knížete ležel meč v železných pochvě. Jinoch se opásal.

„Meč k levici, pravici volnou!“ zvolal mocný král. Pak přišli ke stříbrnému králi, který k mladému muži skláněl své žezlo. Ten je uchopil levou rukou a král pronesl libým hlasem:

„Buď pastýřem ovcí!“

Zlatý král, jakmile k němu také dospěli, vtiskl jinochu žehnajícím pohybem dubový věnec na hlavu a pravil:

„Poznej to, co je nejvyšší!“

Během obchůzky stařec jinocha pozorně sledoval. Po opásání mečem se vzedmula jeho hrud', paže se pohnuly a jeho nohy vykročily pevněji. Když vzal do ruky žezlo, jakoby se jeho síla koncentrovala a nevyslovným impulsem ještě zmocněla. Jakmile však byly jeho kadeře ozdobeny dubovým věncem, ožily rysy jeho tváře. Tu se nevyslovným duchem zalesklo jeho oko a první slovo vyřčené z jeho úst bylo: „Lilie!“

„Milá Lilie!“ zvolal, když jí spěchal vstříc, vzhůru po stříbrných schodech k hořejšímu okraji oltáře, odkud přihlížela jeho pouti chrámem.

„Milá Lilie! Co rozkošnějšího si může přát muž všim obdařený než nevinnost a tichou náklonnost, jež pro mne Tvá řádra v sobě ukrývají.“

„Ó, můj příteli!“ pokračoval, když se obrátil se ke starci a pohlédl na svaté tři osoby. „Vznešená a jistá je říše našich otců. Avšak zapomněl si na sílu čtvrtou, která ještě dříve, všeobecněji a bezpečněji vládla světu. Zapomněl si, na sílu lásky!“

S těmito slovy padl krásné dívce kolem krku. Ta odhodila závoj a její tváře se zbarvily tím nejkrásnějším a nepomíjivým ruměncem. Na to s úsměvem řekl stařec:

„Láska nevládne, ale tvoří! A to je víc.“

V této slavnostní náladě, ve štěstí a nadšení ani nezpozorovali, že se již úplně rozednilo. Otevřenou branou se společnosti pojednou zjevily zcela nečekané věci. Veliké, prostranství vroubené sloupy, tvořilo nádvoří, na jehož konci bylo vidět dlouhý a nádherný most klenoucí se mnoha oblouky přes řeku. Po obou stranách byl opatřen skvostným sloupovím, pro pohodlí jdoucích, jichž se sešlo už na tisíce, aby stále znovu přecházeli z břehu na břeh. Velká cesta středem byla oživena stády a mezky, jezdcí a vozy, a vše proudilo po obou stranách, aniž si překáželo. Všichni, jak se zdálo, se divili nádhře a pohodlnosti toho mostu. Nový král a jeho choť byli pohybem a životem toho velikého národa nadšeni právě tak, jako je blažila jejich vzájemná láska.

„Vzpomínej hada s úctou!“ pravil muž s lampou. „Jsi mu zavázán za život a tvé národy za most. Teprve jím jsou tyto sousední břehy spojeny a oživeny. Zářící drahokamy, plovoucí zbytky jeho obětovaného těla, jsou základními pilíři tohoto nádherného mostu. Na nich se sám vystavěl, a sám se na nich bude udržovat.“

Přítomní chtěli právě žádat o vysvětlení tohoto tajemství, když chrámovou branou vstoupily čtyři spanilé dívky. Podle harfy, slunečnicku a polní židličky, bylo ve třech možno poznat Liliiny průvodkyně. Avšak čtvrtá, krásnější těch tří, byla neznámá. Druzně žertujíc, ubírala se s nimi chrámem a vystoupila vzhůru po stříbrných stupních.

„Budeš mi přistě víc věřit, milá ženo?“ pravil muž s lampou ke krasavici. „Blaze tobě a každému tvorů, který se tohoto jitra vykoupe v řece!“

Po jejíž dřívější podobě stařeny nebylo ani stopy. Krásná a omlazená, objala mladistvé svěžími rameny muže s lampou, jenž ovšem její laskání přijímal zdvořile.

„Jsem-li ti nyní příliš starý,“ pravil s úsměvem, „můžeš si dnes zvolit jiného chotě. Manželství, které nebude znovu uzavřeno, není odedneška platným!“

„Což nevíš,“ odpověděla mu ona, „že i tys omládl?“

„Těší mne, jevím-li se tvým očím jako statný mladý muž. Přijímám tedy znovu tvoji ruku a chci rád s tebou přejít do života příštího tisíciletí!“

Královna přivítala svoji novou přítelkyni, a zatímco král uprostřed obou mužů, hleděl k mostu a pozorně sledoval šum mezi lidem, sestoupila s ní a s ostatními družkami do oltáře. Králova spokojenost však netrvala dlouho. Najednou spatřil věc, která ho rozhořčila. Veliký obr, který se dosud nezdál být zotaven ze svého ranního spánku, se potácel po mostě a působil tam veliký nepořádek. Jako obvykle vstal rozespalý a chtěl se vykoupat v mu známé zátoce řeky. Místo ní však našel pevnou zem a zmaten tápal po široké dlažbě mostu. Vstoupil mezi lidi a zvířata tak neohrabaně, že všichni nad jeho přítomností užasli. Nikdo by si však jeho přítomnost neuvědomil, kdyby mu slunce nesvitlo do očí, a nezvedl ruce, aby si je protřel. Tu stín jeho obrovských pěstí projel za ním sem a tam a prodíral se zástupy tak mocně, že veliké množství lidí a zvířat klesalo potlučeno a hrozilo nebezpečí, že budou smeteni do řeky.

Když to král uzřel, mimovolně sáhl po meči. Pak se však zarazil a uklidněn pohlédl nejdříve na své žezlo, a potom na lampu a veslo svých průvodců.

„Znám tvé myšlenky!“ pravil muž s lampou. „My však a naše síly, jsme vůči tomuto bezmocnému bezmocní. Buď klidný, škodí naposledy. A jeho stín je od nás našťástí odvrácený.“ Obr mezitím přicházel stále blíž. Udiven tím, co viděl otevřenýma očima, nechal ruce klesnout a aniž činil další škody, vstoupil pomalu na nádvoří a mířil k chrámovým dveřím. Uprostřed nádvoří byl však rázem upoután k zemi. Zde nyní stál jako mohutná gigantická socha z červenavě lesklého kamene a jeho stín ukazoval na ciferník hodin, jenž byl uspořádán po zemi v kruhu kolem něj, ne snad z číslic, ale z ušlechtilých a významuplných obrazů.

Král byl velmi potěšen, když viděl, jak stín netvora může být užitečný. I královna byla jata údivem, když oděna do nedostižné nádhery vystoupila se svými pannami z oltáře a spatřila tu vzácnou sochu, téměř zakrývající výhled z chrámu k mostu. K tyčícímu se obru se mezitím začali tlačit lidé, kteří ho obklopili a podivovali se jeho proměně. Odtud se dav obrátil k chrámu, jakoby ho teprve nyní zpozoroval, a tlačil se ke dveřím.

V tom okamžiku se vysoko nad dóm vznesl jestřáb se zrcadlem, aby zachytil světlo slunce a odrazil je na skupinu stojící na oltáři. Král, královna i jejich průvodci se v soumraku chrámové klenby zdáli být ozářeni nebeskou aurou a lid padl na tvář. Než se zástup opět vzpamatoval a povstal, král se svými průvodci již mezi tím sestoupil do oltáře, odkud vešli skrytými dveřmi do paláce. Lidé se rozptýlili po chrámu, aby ukojili svoji zvědavost. S obdivem a úctou si prohlíželi tři vzpřímené krále. Tím žádostivější však byli zvědět, co je to pod kobercem ve čtvrtém výklenku asi za hromadu. Neboť ať to byl kdokoli, blahovlnná velkorysost nad zhrouceným králem rozprostřela nádhernou příkrývku, již žádné oko nemůže proniknout, a žádná ruka se ji nesmí opovážit pozvednout.

Obdiv lidu by nebral konce a tísňící se zástupy by se v chrámu snad umačkaly, kdyby jejich pozornost nebyla obrácena na velké nádvoří před chrámem. Znenadání, jakoby tam z nebe padaly zlaté mince, zvonící poskakujíc na mramorových deskách. Nejbliže stojící poutníci se za nimi vrhli, aby se jich zmocnily. A hned tady a hned zase tam se tento div opakoval. Samozřejmě si zde takto zalaškovaly bludičky, mrhající vesele zlatem z údů zhrouceného krále. Po nějakou dobu lidé stále ještě žádostivě pobíhali sem a tam, tísňili se a rvali, i když zlaťáky už přestaly padat. Nakonec se lidé zvolna rozptýlili, a každý šel svou vlastní cestou.

Most se až do dnešního dne hemží poutníky. A chrám je tím nejnavštěvovanějším místem na celé Zemi...

